

KS. STANISŁAW ŁABENDOWICZ

Lublin–Radom

SPECYFIKA DUCHOWOŚCI KATECHETÓW

Powrót katechezy do szkoły wywołał ożywioną dyskusję nad samą katechezą, nad jej treścią i formą, stosowanymi metodami i pomocami oraz nad właściwym przygotowaniem samych katechetów. Uczestnictwo w urzędzie profetycznym, właściwe jego podjęcie i wypełnienie, wymaga od katechetów dojrzałości duchowej. Najlepsze nawet środki techniczne (EN 75) oraz najnowsze metody nie zastąpią osobowego posługiwania katechety (por. DCG 71). Osoba katechety, jak wskazują dokumenty, ma znaczenie podstawowe w przekazie katechezy i domaga się odpowiedniej formacji. Poruszany temat rozważymy w aspekcie zapotrzebowania i aktualnej sytuacji w katechezie. Następnie przybliżymy zakres treściowy pojęcia „duchowość katechetów” oraz podamy jego podstawowe wymiary i niektóre wnioski praktyczne.

Przez „duchowość” rozumiem tu zespół postaw intelektualnych emocjonalno-wartościujących i behawiorystycznych decydujących o pewnym stylu życia katechety, postępowaniu według Ducha (por. Rz 8, 4-9)¹. Pod pojęciem katechetów ujmuję zarówno kapłanów, osoby zakonne, jak i osoby świeckie – czyli tych wszystkich, którzy od biskupa otrzymali misję nauczania (por. DCG 31).

I. POTRZEBA FORMACJI DUCHOWEJ

„Dzieło katechezy wymaga od Kościoła intensywnej formacji katechetów” – stwierdza Ojciec Święty Jan Paweł II. „Szczególnie uprzywilejowane miejsce – mówi Papież – winna zajmować formacja duchowa”². Podkreślenie przez Ojca Świętego w samym dziele katechezy roli i znaczenia formacji duchowej kateche-

¹ W. S l o m k a. *Duchowość kapłańska*. „Ateneum Kapłańskie” 83:1991 nr 491 s. 109.

² J a n P a w e ł II. *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela*. Rzym 1987 s. 50; t e n ż e. *Adhortacja Apostolska Christifideles laici*. Rzym 1988 nr 60.

tów wynika z odpowiedzialności za misję Kościoła w dzisiejszym świecie. Już w czasach apostoelskich Kościół stawiał duże wymagania tym, którzy mieli podjąć dzieło ewangelizacji. Wystarczy pod tym kątem prześledzić Listy św. Pawła³. Również w całej historii duchowego rozwoju chrześcijaństwa zwracano szczególną uwagę na życie duchowe katechetów. Sobór Watykański II, przypominając o powszechnym powołaniu do świętości w Kościele, mówi zarazem o różnych formach duchowości, zależnie od życia i posługi (KK 41). Niewątpliwie, każda posługa w Kościele jest wezwaniem do świętości. Tym bardziej więc zadanie powierzone katechetom wymaga od nich intensywnego życia sakramentalnego i duchowego (DCG 114). W posłudze katechetów poszukuje się pewnej autentyczności i identyczności zgodnej z posłannictwem powierzonym Słudze Słowa we wspólnocie Kościoła. Niezbędna jest tu umiejętność łączenia wymogów ludzkiego życia z postawą człowieka wierzącego. Jeśli spojrzymy na Maryję, Matkę Jezusa, która jest wzorem dla katechetów (CT 75), łatwo zauważamy jak doskonała jest w Niej ta koegzystencja kobiety, żony, matki i człowieka wierzącego. Doświadczeniem, które pozwoliło Maryi na zrealizowanie tego doskonałego zjednoczenia się w Niej funkcji ludzkiej i religijnej, jest Jej postawa medytacyjna. „Zachowywała wszystkie te zdarzenia w sercu swoim” (Łk 2, 51)⁴.

Możemy powiedzieć, że „sukces” katechety zależy głównie od zdobycia przez niego wielkości duchowej na wzór Maryi. Na wielkość duchową katechety składa się, poza kulturą osobistą, wykształceniem umysłowym oraz przygotowaniem pedagogicznym, niewidzialny czynnik duchowy – uczestnictwo w życiu mistycznym Chrystusa, przynależność do Jego Ciała. Cała bowiem posługa katechetyczna jest ściśle związana z uczestnictwem w życiu Mistycznym Chrystusa, który powołuje, posyła i obdarza łaską.

Przez uczestnictwo w posłannictwie Jedynego Nauczyciela – Jezusa Chrystusa, każdy katecheta stara się, poprzez swe nauczanie i swój sposób życia, przekazywać naukę Chrystusa, tj. Prawdę, którą On sam jest i której On sam udziela innym (CT 6).

Celem katechezy jest prowadzenie katechizowanych do spotkania z Chrystusem, a nawet do głębokiej z Nim zażyłości (CT 5).

Realizacja tego celu wskazuje, jak głębokiej zażyłości z Chrystusem potrzebuje katecheta – sługa Słowa, jak wiele czasu powinien on poświęcić modlitwie i jak „być oderwanym” od samego siebie, aby móc powiedzieć za Chrystusem: Moja nauka nie jest moja, ale Tego, który mnie posłał (J 7, 16; por. CT 6).

³ Por. W. S ł o m k a. *Pogłębienie duchowości katechetów*. W: *Formacja katechetów*. Pod red. M. Majewskiego. Kraków 1990 s. 46.

⁴ L. S o r a v i t o. *Identità del catechista da formare*. W: *Formare i catechisti in Italia negli anni ottanta*. Torino 1982 s. 53.

Katecheta, który nie troszczy się o życie duchowe, który nie jest związany z żadną wspólnotą, który się nie modli – jest w niebezpieczeństwie „wewnętrznego wyschnięcia” Brakuje mu, koniecznego w jego posłudze, nowego impulsu i prawdziwego entuzjazmu wiary, jaki winien towarzyszyć przekazowi Radosnej Nowiny. Nie może on godzinami mówić o Bogu bez jednoczesnej, intensywnej, osobistej z Nim rozmowy i głębokiej łączności⁵.

W wyniku niezwykłego rozwoju posługi katechetycznej w Kościele zauważa się, że wielu katechetów zbyt mechanicznie przyjmuje i przekazuje Słowo Boże na katechezie. W adhortacji *Catechesi Tradendae* czytamy: „Kościół, gdy wypełnia swoją misję katechetyczną [...] musi sobie dobrze uświadomić, iż działa jako żywe i pojętne narzędzie Ducha Świętego [...]. Wszyscy katecheci powinni dążyć do tego, by ustawicznie wzywać tego Ducha, zawsze z Nim obcować, by usiłować zrozumieć Jego prawdziwe natchnienia” (CT 72).

Dokument wyraźnie wskazuje, że nieodzownym warunkiem owocnej pracy katechetycznej jest umiejętne współdziałanie z Duchem Świętym. Rozwój więc życia duchowego katechety jest nieodzowną potrzebą, wręcz koniecznością. Życie duchowe stanowi bowiem duszę apostołstwa i wszelkiej posługi katechetycznej w Kościele. Zjednoczenie z Chrystusem daje światło i siłę w głoszeniu Słowa Bożego i urzeczywistnianiu się Królestwa Bożego na ziemi (CT 9). Nowa sytuacja społeczna i powrót katechezy do szkoły wymagają spojrzenia na katechizację przez pryzmat światła Bożego, zaś ze strony katechetów – żywego współdziałania z Chrystusem, Jedynym Nauczycielem. Istnieje dziś duże niebezpieczeństwo „zeświecczenia katechezy” i sprowadzenia jej do rzędu przedmiotów szkolnych, zaś posługi katechetów – do sprawnie wykonywanego zawodu.

Nowe środowisko szkolne oczekuje od katechety przede wszystkim postawy ludzkiej, pełnej życzliwości i miłości. Wymaga również dojrzałości duchowej wyrażonej w jasnej i zdecydowanej postawie wiary. Dzisiaj katecheta to nie rzeczoznawca religii, ale żywy znak wiary widoczny w swoim życiu na co dzień (RdC 186). Dlatego też dla dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli nie jest obojętne, kto w danej szkole prowadzi katechezę i jaką postawę wiary reprezentuje.

II. POJĘCIE DUCHOWOŚCI KATECHETÓW

Duchowość chrześcijańska, określana jako „forma duchowego życia człowieka religijnego”⁶, w istocie swojej jest procesem zmierzającym do zjednoczenia czło-

⁵ A. E x e l e r. *Der Religionslehrer als Zeuge*. „Katechetische Blätter” 106:1981 z. 1 s. 13.

⁶ M. D a n i l u k. *Duchowość chrześcijańska*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 4. Pod red. R. Łukaszyka, L. Bieńkowskiego i F. Gryglewicza. Lublin 1985 s. 317 nn.

wieka z Bogiem, włączenia go w Tajemnicę Chrystusa i realizację Przymierza⁷. Spotkanie człowieka z Bogiem dokonuje się na płaszczyźnie duchowej. „Bóg jest duchem, potrzebuje więc, by czciciele Jego oddawali Mu cześć w Duchu i prawdzie” (J 4, 24)⁸.

Przez sakrament Chrztu św. chrześcijanin staje się uczestnikiem życia Bożego (2 P 1, 4), dzieckiem Bożym (1 J 3, 1).

Przyjęcie daru Bożego zmienia się w stałą podatność na działanie Ducha Świętego i Jego darów. Chrześcijanin to człowiek ożywiony „Duchem Bożym” (Rz 8, 14). Chrześcijaństwo jest przede wszystkim życiem w Duchu. Duchowość chrześcijańska to nieustanny rozwój życia wiary, nadziei i miłości. W tym sensie możemy mówić, że każdy chrześcijanin ma „swoją” duchowość, zależną od zasadniczych wyborów życiowych. Są jednak pewne style duchowości, w których uczestniczą wszyscy ochrzczeni przez związek z Chrystusem, zaś przejaw tej duchowości decyduje o odrębnym stylu życia i aktywności w pracy dla dobra całego Kościoła. Jest więc rzeczą słuszną, a nawet konieczną, aby katecheci posiadali i praktykowali duchowość specyficznie katechetyczną. Duchowość katechety jest ściśle związana z posługą Słowa, którą pełni on w Kościele.

Uczestnictwo w urzędzie profetycznym, pozytywne jego podjęcie i wypełnienie, domaga się od katechety słuchania Słowa Bożego, ciągłego rozważania oraz osobowego kontaktu z Chrystusem i wspólnotą Kościoła. Katecheta jest zawsze sługą Słowa, które głosi, uczniem Chrystusa, którego miłuje i synem Kościoła, który powierza mu posługę wiary⁹.

Niewątpliwie, duchowość dotyczy wewnętrznego (intymnego) przeżywania tajemnicy chrześcijaństwa i trudno jest definiować ją z zewnątrz. Jednak niektórzy znani teoretycy katechetyki (np. Colomb) ujmują ją w sposób ścisły, w kontekście całej pracy i posługi pastoralnej w Kościele, jako praktykowanie cnót teologicznych, bliski związek z Ojcem, Chrystusem i Duchem Świętym oraz naśladowaniem Maryi i świętych¹⁰. Inni nadają temu pojęciu sens bardziej szeroki, pojmując duchowość katechetów w aspekcie mistycznym i kontemplacyjnym jako niekończący się proces doskonalenia wewnętrznego, wzrostu świadomości motywacji i decyzji. Ich posługiwanie kościelne nabiera wówczas charakteru większej stałości i ciągłości dzięki interioryzacji motywacji chrześcijańskiej¹¹. Tak pojęta duchowość, widziana od wewnątrz, zrozumiana i przeżyta, wyrasta z działania Ducha Świętego, obecnego i wspierającego jedność Kościoła.

⁷ Por. K. R a h n e r. *Alte und neue Frömmigkeit*. „Theologische Akademie” 1967 z. 4 s. 10-11.

⁸ S. W i t e k. *Teologia życia duchowego*. Lublin 1986 s. 12.

⁹ Gruppo Italiano Catechisti. *La formazione dei catechisti*. Bologna 1980 s. 7.

¹⁰ Por. *La spiritualità del catechista*. W: *Al servizio della fede*. Torino 1970 s. 745-765.

¹¹ L. S o r a v i t o, C. B i s s o l i. *I catechisti in Italia identità e formazione*. Torino 1983 s. 65.

Zaistniały po Soborze Watykańskim II Ruch Odnowy Katechezy ujmuje duchowość oraz osobowe posługiwanie katechety trójwymiarowo, ukazując katechetę jako świadka wiary, nauczyciela i wychowawcę. Wymienione cechy tworzą w nim całkowitą jedność oraz harmonię¹².

Z kolei Stowarzyszenie Włoskich Katechetów (GIC) mówi o duchowości katechety jako o dojrzałości w wierze oraz wiarygodności chrześcijańskiej. Stawia obok siebie sprawę dojrzałości ludzkiej i zdolności zawodowej, ale ukazuje jednocześnie, że w dojrzałości chrześcijańskiej zawierają się już wszystkie cechy człowieka dojrzałego i kompetentnego¹³.

Zauważamy, że w obrębie zagadnienia formowania duchowego katechetów można łatwo dostrzec różne rozłożenie akcentów i tym samym wyznaczyć pewne kierunki bądź wzorce kształcenia. Jedni przyjmują specyfikę duchowości zakorzenionej w Słowie Bożym i wyznaczają drogę kształcenia duchowego opartego na Piśmie św., kontemplacji Słowa, koniecznej z nim zażyłości i aktualizacji słowa w konkretnym życiu katechety. Jest to droga profetyczna. Inni akcentują dojrzałość w wierze. Tutaj specyfika duchowości przejawia się w trosce i staraniu wychowywania katechetów w wierze. Mamy wówczas do czynienia z akcentem pedagogicznym w duchowości katechety. Jeszcze inni zauważają konieczność przygotowania w kierunku umiejętności odczytywania sytuacji życiowych w świetle Ewangelii, ukazując drogę kształcenia duchowego katechetów jako antropologiczno-społeczną. Są też tacy, którzy akcentują eklezjalność bądź maryjność duchowości katechetów¹⁴. Duchowość katechety określana jest zdolnością do życia chrześcijańskiego, bowiem wiedza i umiejętności same przez się mogą być cechami pozytywnymi u niechrześcijan czy osób niewierzących.

O życiu duchowym można mówić wtedy, gdy życie wewnętrzne (czyli całe bogactwo wyobraźni, myśli, uczuć, pragnień i doznań duchowych) rozwija się nie w izolacji, ale w świadomości istnienia i uczestnictwa w rzeczywistości duchowej *Sacrum*, która przewyższa ograniczoność indywiduum ludzkiego. Kontakt osobowy z duchową rzeczywistością transcendentną daje rozwój duchowości każdego człowieka¹⁵.

W tym sensie duchowość przejawia się jako całość inspiracji i przekonań, które wewnętrznie poruszają chrześcijan w ich relacjach z Bogiem. Jednocześnie wywołują u danej osoby zespół reakcji, wyrażen osobistych i form zewnętrznych,

¹² Por. *Il Rinnovamento della catechesi* (RdC). Roma 1970 nr 186.

¹³ *La formazione dei catechisti* s. 128.

¹⁴ Por. B. B i s s o l i. *La formazione spirituale del catechista*. W: *Fornore i catechisti* s. 55-59; G. G i u s t i. *La vita spirituale del catechista*. W: *Fare catechesi. Riflessioni problemi a proposte per che opera nella catechesi*. Torino 1986 s. 121-124.

¹⁵ A. Ż y n e l. *Duchowość chrześcijańska i jej podstawy w świetle teologii posoborowej*. W: *W nurcie zagadnień posoborowych*. T. 14. Pod red. B. Bejzego. Warszawa 1981 s. 7-23.

które konkretyzują się w odpowiednich działaniach jednostki¹⁶. Duchowość współczesnego katechety opiera się niewątpliwie na silnej duchowości chrześcijańskiej i posiada cechy wspólne dla wszystkich osób, które stały się adresatami wezwania Bożego, zakorzenionego w czasie chrztu św., a rozwijanego dzięki uczestnictwu w życiu Kościoła. Podstawowymi i charakterystycznymi elementami duchowości katechetów są: naśladowanie Chrystusa, służba Słowu, budowanie wspólnoty Kościoła przez głoszenie królestwa i służbę człowiekowi. Duchowość katechety wzrasta i rozwija się nieustannie przez kontakt z Chrystusem. On sprawia przez Swego Ducha, iż katecheta, będąc podatnym narzędziem, przeżywa wiarę, nadzieję i miłość, czyli kocha; cierpi, modli się i całe swoje życie wiąże z obowiązkami katechetycznymi.

III. WYMIARY DUCHOWOŚCI KATECHETÓW

Charakterystyczne rozłożenie akcentów i odniesienie osoby katechety do posługi Słowa i Chrystusa, do wspólnoty Kościoła oraz służby człowiekowi pozwoli nam odkryć wartości, które konotują życie duchowe katechety i określają jego tożsamość¹⁷. Oto istotne elementy kształtujące i rozwijające duchowość katechety:

1. *Słowo Boże – Chrystus (wymiar chrystocentryczny)*

Posługiwanie i życie katechety jest odniesieniem do Tajemnicy Słowa Wcielonego. Słowo to ma strukturę historiozbowczą i koncentruje się na Osobie Jezusa Chrystusa Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego, który jest Drogą, Prawdą i Życiem (J 14, 6). Nieustanne odkrywanie odwiecznego planu Bożego w Osobie Jezusa Chrystusa i dążenie do zrozumienia znaków, czynów i słów Chrystusa pozwala ukazać Jego Tajemnicę (CT 5).

W katechezie – czytamy w adhortacji – przekazywany jest Chrystus, Słowo Wcielone i Syn Boży, wszystko zaś inne o tyle, o ile do Niego się odnosi; naucza sam Chrystus, a każdy inny nauczający – jedynie w tej mierze, w jakiej jest Jego zwiastunem lub tłumaczem i w jakiej Chrystus mówi przez jego usta (CT 6). Dokument wyraźnie określa służebną rolę katechety.

Posługiwanie katechety jest żywym odniesieniem do Słowa i do Chrystusa. Spotyka się on ze Słowem przez czytanie, rozważanie, medytację i modlitwę.

¹⁶ Por. G. D u m e i g e. *Spiritualità*. W: *Nuovo Dizionario di Spiritualità*. Roma 1979 s. 1543.

¹⁷ B i s s o l i. *La formazione spirituale* s. 59-64; G. M. M e d i c a. *La spiritualità dei catechisti*. W: *Dal Documento di Base ai nuovi catechismi, alla catechesi viva*. Torino 1974 s. 355 n.

Posługa Słowa, jaką spełnia w Kościele, daje możliwość pogłębienia wewnętrznej zażyłości ze Słowem Bożym, z Chrystusem, prowadzi do ustawicznego wzrostu w wierze, nadziei i miłości. Pełne wiary przyjęcie Słowa Bożego i afirmacja Chrystusa, który udziela daru przyjaźni, prowadzą do naśladowania Chrystusa, do gotowości wyrzeczenia, określając wewnętrznie egzystencję człowieka ukierunkowaną na Boga w Chrystusie¹⁸.

Wewnętrzne i nadprzyrodzone upodobnienie się do Chrystusa jest dla katechety normą nowego sposobu istnienia i działania. Przez fakt przyjęcia Słowa Bożego – Chrystusa tworzy się nowa relacja „bycia w Chrystusie” jako osobista i najgłębsza jedność osobowa, wspólnota życia z Panem i Mistrzem. Jako uczeń żyje z Nim w głębokiej przyjaźni i w prawdzie. „Nie odrzuca prawdy, nie rezygnuje z jej poszukiwania z lenistwa, wygody lub ze strachu” (EN 78). Misję głoszenia wypełnia jako służbę wobec braci i całej wspólnoty Kościoła. Katecheta naśladuje swego Pana i Mistrza dzięki jedności z Chrystusem. W tym sensie możemy powiedzieć, że katecheta tworzy strukturę życia wewnętrznego, jeśli Chrystus jest w nim, a on w Chrystusie. Jest to podstawowa i porywająca wszystkich nowa rzeczywistość określana jako duchowa¹⁹.

2. Wspólnota Kościoła (wymiar eklezjalny)

Następny element: decydujący o wymiarze duchowym katechety, do którego należałoby się odnieść – to wspólnota Kościoła. Dzieło ewangelizacji – czytamy w *Evangelii Nuntiandi* – nie jest niczym aktem osobistym i samotnym, ale całkowicie kościelnym (EN 60). Eklezjalność duchowości katechetów domaga się przyswojenia przez nich Tajemnicy Kościoła Chrystusowego jako Wspólnoty Ludu Bożego i Kościoła–Mistycznego Ciała, który w Chrystusie jest niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego (KK 1). We wspólnotce Kościoła rozwija się służba głoszenia Słowa Bożego, które zostało niejako zadane całemu Kościołowi. Słowo Boże, obecne w Chrystusie i dzięki Chrystusowi, działa z całą swą mocą zbawczą i siłą przemieniającą, z całym dynamizmem i skutecznością. Katecheta, pełni we wspólnotce funkcję „herolda”, pośrednika i zwiastuna, zatem i jego duchowość winna uzdalniać go do wiernego przekazywania przesłania chrześcijańskiego w sposób zgodny z prawdami wiary i pełną znajomością człowieka.

Eklezjalność duchowości katechety rozwija się przez integralny przekaz „według myśli i ducha Kościoła” (CT 27). Nie może dzielić bądź wybiórczo traktować orędzia zbawienia, dokonanego przez Chrystusa. Przez nauczanie ma przy-

¹⁸ Por. J. R a t z i n g e r. *Einführung in das Christentum*. München 1968.

¹⁹ Por. B i s s o l i, S o r a v i t o. *I catechisti in Italia* s. 170 n.

bliżyć Kościoła jako rzeczywistość niosącą zbawienie dzisiejszemu człowiekowi. Katecheta jest w pełni człowiekiem Kościoła. W nim odnajduje swój charyzmat i swoje powołanie. Głoszenie przez niego Słowa Bożego buduje i umacnia jedność wspólnoty.

Duchowość katechety rozwija się dynamicznie i wielopłaszczyznowo we wspólnocie Kościoła i w służbie dla wspólnoty. Charakteryzuje się wycuciem przynależności do Kościoła, który powierza mu misję głoszenia słowa, zdolnością do nawiązania dialogu z innymi wspólnotami kościelnymi²⁰.

3. Służba człowiekowi (wymiar egzystencjalny)

Odniesienie posługi katechety do Słowa Bożego i do Kościoła prowadzi do relacji z innymi ludźmi. Wymaga się od niego uwzględniania całej sytuacji społecznej. Jest on człowiekiem „swojego ludu”, jak dawni prorocy; samotnym i solidnym. Doskonale pojmuje, że ludzie w konkretnej, historycznej rzeczywistości, w ich egzystencji społecznej i politycznej są polem siewnym Słowa Bożego i podlegają działalności apostołskiej.

Katecheta kieruje Słowo Boże do konkretnego człowieka. Papież Paweł VI zaznacza iż: „ewangelizacja nie będzie pełna bez brania pod uwagę wzajemnego odniesienia, jakie ustawicznie zachodzi między Ewangelią a konkretnym, osobistym i społecznym życiem człowieka. Dlatego ewangelizacja pociąga za sobą potrzebę przepowiadania jasnego, dostosowanego do różnych warunków życia, do praw i obowiązków każdej osoby ludzkiej, do życia rodzinnego, bez którego nie ma rozwoju jednostek, do życia zbiorowego w społeczeństwie, życia międzynarodowego, do pokoju, sprawiedliwości i postępu” (EN 29). Uwzględnienie warunków egzystencjalnych jest warunkiem koniecznym przy głoszeniu Słowa Bożego.

Słowo Boże jest posłaniem zbawienia do człowieka. Jest zawsze „ewangelizacją”, „Dobrą Nowiną”; ma charakter funkcjonalny jako Słowo dające sens życiu i otwierające nowe horyzonty w historii ludzkości²¹.

W tym znaczeniu Bóg objawia się „dla nas”, dla określonej egzystencji człowieka, którą katecheta należycie rozpoznaje i odczytuje, podając Słowo Objawienia. Oznacza to, że istnieje ścisła korelacja między Słowem Bożym a egzystencją człowieka. Szczególnie jednak zwrócenie się ze Słowem Bożym do człowieka, do różnych grup społecznych, środowisk pracy, kultury, do chorych i przygnębionych oraz pełnych życia i optymizmu staje się „pokarmem dla duchowości katechety”²².

²⁰ Gruppo Italiano Catechisti, jw. s. 170.

²¹ B i s s o l i. *La formazione spirituale del catechista* s. 61.

²² Tamże. Por. t e n ż e: *Qualità e fisionomia spirituale del catechista. Dal Vaticano II a Catechesi*

Wówczas to duchowość ujawnia wysiłki katechety tak bardzo ludzkie, ale pełne troski, refleksji i odpowiedzialności animacyjnej, celem poszukiwania swojej tożsamości dla dobrego wypełnienia powierzonej misji.

4. *Integrujące działanie Ducha Świętego (wymiar pneumatologiczny)*

Odniesienie katechezy do Słowa Bożego, Kościoła, kieruje naszą uwagę na jednoczące i integrujące działanie Ducha Świętego. Niemożliwy byłby rozwój życia duchowego katechety, gdyby nie było działania Ducha Świętego, który jest życiem Kościoła i źródłem jego twórczej aktywności. To poprzez Ducha Świętego, który jest zasadą jedności i zwornikiem wszystkich wymienionych relacji, Słowo Boże—Chrystus, Kościół—egzystencja człowieka, może katecheta rozwijać i budować swoją specyficzną katechetyczną duchowość.

Jak dawni prorocy, tak i dzisiejszy katecheta jest człowiekiem Słowa Bożego według Ducha Świętego. To właśnie dzięki obecności i działaniu Ducha Świętego służba katechety i cała katecheza jest nie tylko „depozytem”, lecz żywym procesem rozważania znaków Ducha działającego w Kościele, w historii, w kulturze ludzkiej. Katecheta nie tylko powtarza Słowo dawno temu wypowiedziane, lecz ma za zadanie aktualizować i czynić to Słowo zrozumiałym dla ludzi współczesnych; przedstawić je jako „Słowo przeznaczone dla aktualnego słuchacza”, mówi: „Jezus chce przyjść do twego domu” (Łk 19, 5)²³.

W procesie zbawienia katecheta pełni wyłącznie służbę, do której jest powołany i dlatego nie osobista jego świętość powoduje, że ludzie wstępują na drogę zbawienia, ale czyni to Duch Święty. To On jest dawcą charyzmatów, czyli szczególnych darów dla dobra Kościoła (KK 12). Nikt nie może wyznaczać Mu zadań i określać granic. Jego działania. "Duch tchnie tam, gdzie chce" (J 3, 8). Nikt nie może ograniczyć Jego hojności. Jest On przecież życiem Kościoła, życiem pełnym o niewyczerpanym bogactwie²⁴.

Paweł VI zwracał się do wszystkich ewangelizatorów Kościoła: „nakłaniamy wszystkich tych, którzy dzięki charyzmatom Ducha Świętego i mandatowi Kościoła są prawdziwymi głosicielami Ewangelii, aby byli godnymi tego powołania i wykonywali je bez wahań i strachu i aby nie pominęli tych wszystkich możliwości i warunków, które mogą sprawić, że ewangelizacja będzie wytrwała i owocna (EN 74). Duchowość katechety oznacza w pierwszym rzędzie otwartość na

Tradendae: riflessione e orientamenti operativi. „Catechesi” 49:1980 s. 3-14.

²³ Tamże.

²⁴ Por. E. O z o r o w s k i. *Kościół, zarys eklezjologii katolickiej.* Wrocław 1984 s. 206.

Boga, na wszelkie przejawy działania Jego Ducha, co pozwala mu na katechezie otworzyć swoje serce na ludzi, którym chce służyć z całą odpowiedzialnością²⁵.

IV. NIEKTÓRE WNIOSKI PRAKTYCZNE

Papież Paweł VI w *Evangelii Nuntiandi* przedstawił kilka warunków sprzyjających rozwojowi duchowości katechetów. Powiedział:

1. Pozwolić się posiadać i prowadzić Duchowi Świętemu. „Techniki ewangelizacji” są dobre, ale nawet te najlepsze nie mogą zastąpić dyskretnego działania Ducha Świętego (EN 75). To On sprawia, że wierni rozumieją i przyjmują Naukę w świecie spragnionym autentyczności.
2. Służyć Prawdzie w Miłości przez pełne i kompetentne przekazywanie Orędzia Zbawiciela, bez zastrzeżeń i wykrętów (EN 78-79), budując jedność, która jest siłą ewangelizacji, oraz kryterium wiarygodności i „posłannictwa od Ojca” (EN 77).
3. Posługa katechety jest związana ze świadectwem życia. „Świat żąda głosicieli Ewangelii, którzy by mówili o Bogu znanym sobie i bliskim” (EN 76). Wymaga się od nich zaangażowania w problemy ludzkie i jednocześnie autentyczności posługi.
4. Katecheta w posłudze swojej winien być pełen radości i zapału ducha. „Zachowajmy więc gorliwość ducha, pielęgnujmy słodką i pełną pociechy radość ewangelizowania [...], aby świat współczesny, który szuka prawdy [...] przyjmował Ewangelię nie od jej głosicieli zgnębionych lub pozbawionych nadziei, nie od niecierpliwych lub bojaźliwych; ale od sług Ewangelii, których życie jaśniałoby zapalem, od tych co pierwsi zaczerpnęli swą radość od Chrystusa i nie wahają się poświęcić życia, byle tylko głosić Królestwo i zaszczerpić Kościół w sercu świata” (EN 80). Prawdziwa radość katechety wypływa z bliskości Pana, który go powołał i posłał do głoszenia Dobrej Nowiny. Jako uczeń i sługa Pana pozostaje cierpliwy, pokorny, pełen zaufania i radości.
5. Warunkiem nieodzownym rozwoju duchowości i pielęgnowania daru Łaski jest modlitwa pełna zaufania, rozważania Słowa Bożego na wzór Maryi. „Trzeba koniecznie, żeby nasz zapal ewangeliczny pochodził z prawdziwie świętego życia karmionego modlitwą, a zwłaszcza miłością do Eucharystii (EN 76).
6. Przynależność do Kościoła i funkcja zwiastowania Dobrej Nowiny wzywa do wiernego przekazywania przesłania chrześcijańskiego zgodnie z zasadą wierności Bogu i człowiekowi. Katecheta nieustannie dąży do zażyłości z Chrystu-

²⁵ Por. E x e l e r. *Dcr religioslehrer als zeuge* s. 3-14.

sem. Jest otwarty na Boga i wszelkie przejawy Jego Ducha. Jako człowiek „swego ludu” doskonale zna egzystencję współczesnego człowieka, do którego kieruje orędzie zbawienia we wspólnocie Kościoła.

*

Formacja duchowa katechetów, jak wykazaliśmy w niniejszym artykule, jest w pełni uzasadniona i konieczna w praktyce; bowiem wypływa z posłannictwa Jedyne Nauczyciela Jezusa Chrystusa (CT 5,) który powołuje i nieustannie posyła. Realizacja powierzonych misji głoszenia Słowa Bożego wymaga od katechety głębokiej zażyłości z Chrystusem oraz umiejętnego współdziałania ze światłem Ducha Świętego, który wspiera i umacnia w służbie człowiekowi. Duchowość katechetów jest nieustannie kształtowana i umacnia się przez kontakt i współdziałanie ze Słowem Bożym – Chrystusem, wspólnotą Kościoła, służbą człowiekowi oraz integrującym działaniem Ducha Świętego. Katecheci dzięki formacji duchowej spełniają swoją służbę Panu w radości i pokoju, cierpliwości i pokorze, zwiastują Dobrą Nowinę o zbawieniu, stając wobec braci jako świadkowie w wierze.

Niniejszy artykuł wskazał jedynie na niektóre aspekty złożonej problematyki duchowości katechetów. Z uwagi na aktualność zagadnienia należy przeprowadzić pełniejsze badania i dokonać głębokiej analizy duchowości katechetów.

THE SPECIFIC SPIRITUALITY IN CATECHISTS

S u m m a r y

The fact that religion teaching is back in schools has stimulated discussion about proper preparations on the part of catechists and has imposed new requirements on them as to their spiritual formation. The author, meeting the demands, points to the fact that person of a catechist is significant in the process of transmitting the contents of a catechesis and requires a proper spiritual formation. In the ministration of catechists one seeks certain authenticity and conformity with the mission of the Servant of the Word in the fellowship of the Church. The catechist through the very fact of his participation in the mission of the Only Teacher Jesus Christ, becomes at the same time intimately linked with Christ. The spiritual Life which was initiated in the Holy Baptism demands that catechists be continually developing and cooperating with the Holy Ghost, proportionally to the tasks which they have to meet. On the basis of abundant literature the author defines and characterises the range of the concept „spirituality of catechists”. Then he discusses the basic dimensions which mould the spiritual life of catechists such as: the Word of God – Christ, the fellowship of the Church, service to man as well as the integrating activity of the Holy Ghost. Referring the catechist to Christ, the Church, to another man and to the activity of the Holy Ghost is the foundation of the Spiritual formation and determines its specific character. The above considerations have been supported by practical conclusions.